

KLASYFIKACJA WYDATKÓW STRUKTURALNYCH

Obszary tematyczne wydatków strukturalnych

I. Badania i rozwój technologiczny (B+RT), innowacje i przedsiębiorczość

01. Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój działalności B+RT w ośrodkach badawczych obejmujące:

- 1) prace związane z identyfikacją kierunków badań naukowych i prac rozwojowych m.in. poprzez zastosowanie metody foresight,
- 2) prowadzenie projektów badawczych i aplikacyjnych.

02. Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności B+RT (w tym w ośrodkach dydaktycznych na poziomie wyższym) oraz wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) infrastrukturą naukowo-badawczą i dydaktyczną,
- 2) infrastrukturą techniczną,
- 3) infrastrukturą technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK),
- 4) infrastrukturą szkół wyższych służącą prowadzeniu działalności dydaktycznej lub działalności badawczej powiązanej z dydaktyką na kierunkach związanych z nowoczesnymi technologiami.

03. Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między małymi a średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), między MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy w ramach trójkąta innowacji obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) tworzeniem i rozwojem powiązań kooperacyjnych (w tym przygotowanie, nawiązywanie i prowadzenie współpracy w ramach sieci przedsiębiorstw, wspólne projekty realizowane we współpracy przedsiębiorstw i instytucji prowadzących działalność B+RT oraz promujących transfer technologii do przedsiębiorstw, w szczególności MŚP),
- 2) nawiązywaniem współpracy, wymianą doświadczeń oraz tworzeniem zintegrowanych usług świadczonych przez różne typy instrumentów wspierania badań, innowacji i przedsiębiorczości (struktury wsparcia na rzecz inkubacji i rozwoju naukowo-technologicznego: inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe oraz podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej itp.),
- 3) przygotowaniem strategii rozwoju ośrodków badawczych ukierunkowanych na potrzeby przedsiębiorców w zakresie wysoko specjalistycznych usług B+RT,
- 4) zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych w przedsiębiorstwach.

04. Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wsparcie na rzecz B+RT w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP, oraz obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) badaniami stosowanymi i pracami rozwojowymi realizowanymi przez przedsiębiorstwa (oraz ich grupy, sieci współpracy itp.) oraz przez ośrodki badawcze na rzecz przedsiębiorstw,

2) badaniami stosowanymi i pracami rozwojowymi realizowanymi przez ośrodki badawcze na rzecz przedsiębiorstw.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

05. Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości oraz dostępu do usług związanych z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) systemem współpracy sieciowej między instytucjami otoczenia biznesu (IOB),
- 2) usługami świadczonymi przez IOB (w tym ośrodki usług wspólnych oraz usługi z zakresu "obsługi inwestora", internacjonalizacji przedsiębiorstw itp.),
- 3) usługami świadczonymi przez podmioty zarządzające instrumentami inżynierii finansowej (w tym dokapitalizowanie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka: fundusze pożyczkowe, kredytowe, poręczeń kredytowych, gwarancyjne, kapitału zaangażowanego itp.).

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: mikro-, małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

06. Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie, stosowanie i użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu szerokie wykorzystanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska przez MŚP oraz przyczyniających się do zrównoważonego wykorzystania zasobów obejmujące wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) zastosowaniem nowych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych w produkcji i świadczeniu usług prowadzących do zmniejszenia oddziaływania na środowisko oraz do poprawy produktywności i efektywności,
- 2) zastosowaniem efektywnych systemów zarządzania środowiskiem,
- 3) wdrożeniem technologii zapobiegania zanieczyszczeniom.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe i średnie (w tym grupy przedsiębiorstw).

07. Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój przedsiębiorstw bezpośrednio związanych z dziedziną badań i innowacji obejmujące wyposażenie w środki i zasoby niezbędne do:

- 1) inkubacji przedsiębiorstw innowacyjnych tworzonych przez przedsiębiorstwa, placówki szkolnictwa pomaturalnego i wyższego oraz ośrodki B+RT (w tym przekształcenia przedsiębiorstw w centra badawczo-rozwojowe),
- 2) wdrożenia wyników prac B+RT (w tym opracowania wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych),
- 3) przeprowadzenia inwestycji o charakterze innowacyjnym (innowacyjne technologie lub innowacyjne produkty, współpraca z ośrodkami naukowo-badawczymi),
- 4) wyposażenia w kredyty technologiczne.

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: mikro-, małe, średnie i duże (w tym grupy przedsiębiorstw).

08. Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój przedsiębiorstw gdzie indziej niewymienione (w tym produkcja urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej, ciepłej oraz produkcja urządzeń do wytwarzania biokomponentów lub biopaliw).

09. Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP gdzie indziej niewymienione i obejmujące:

- 1) upowszechnianie informacji na temat usług i korzyści oferowanych przez różne typy instrumentów wspierania badań, innowacji i przedsiębiorczości,
- 2) wsparcie przedsiębiorstw w pozyskiwaniu praw własności intelektualnej i przemysłowej (w tym patenty, certyfikacja, uzyskanie, utrzymanie i wykonanie praw).

Typy przedsiębiorstw objętych kategorią: małe i średnie (w tym grupy przedsiębiorstw).

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

II. Społeczeństwo informacyjne

10. Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej służącej prowadzeniu działalności o funkcjach społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i gospodarczych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu tworzenia szerokopasmowych i bezpiecznych sieci współdziałających ze szkieletowymi sieciami regionalnymi lub krajowymi.

11. Technologie informacyjne i komunikacyjne – TIK (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu efektywne wykorzystanie TIK obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dostępu, interoperacyjności systemów informatycznych (w tym wymiana danych pomiędzy dziedzinowymi e-platformami, rejestrami elektronicznymi i urzędami, centralne archiwum elektronicznego obiegu spraw i dokumentów w administracji publicznej itp.),
- 2) bezpieczeństwa, zapobiegania zagrożeniom systemów informatycznych (w tym wdrożenie rozwiązań z zakresu podpisu elektronicznego),
- 3) badań, innowacji w zakresie TIK,
- 4) treści cyfrowych udostępnianych on-line przez instytucje sektora publicznego.

12. Technologie informacyjne i komunikacyjne (sieci TEN-ICT)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu efektywne wykorzystanie TIK w ramach sieci TEN-ICT obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 11.

13. Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu do TIK poprzez rozwój e-usług i aplikacji dla obywateli obejmujące roboty i wyposażenie w środki i zasoby związane z: e-zdrowiem, e-administracją, e-edukacją, e-integracją itp.

14. Usługi i aplikacje dla MŚP (e-handel, e-kształcenie i e-szkolenie, tworzenie sieci itp.)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu do TIK poprzez rozwój e-usług i aplikacji dla MŚP obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) e-handlem, e-kształceniem, e-szkoleniem itp.,
- 2) tworzeniem sieci powiązań MŚP z innymi branżami itp.,
- 3) wspieraniem trójkątów (biegunów) innowacji.

15. Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich efektywne użytkowanie

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich efektywne wykorzystanie gdzie indziej niewymienione.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wymienionych wydatków obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

III. Transport

16. Kolej

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę jakości infrastruktury kolejowej (poza siecią TEN-T), obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z:

- 1) liniami kolejowymi,
- 2) pozostałą infrastrukturą kolejową.

17. Kolej (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę jakości infrastruktury kolejowej w ramach sieci TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 16.

18. Tabor kolejowy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości taboru w transporcie kolejowym poza sieciami TEN-T obejmujące roboty, wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) składów całopociągowych, wagonów pasażerskich (w tym dostosowanych do przewozów osób o ograniczonej mobilności), lokomotyw dla przewozów pasażerskich,
- 2) elektrycznych zespołów trakcyjnych.

19. Tabor kolejowy (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości taboru w transporcie kolejowym w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 18.

20. Autostrady i drogi ekspresowe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach autostrad i dróg ekspresowych (poza siecią TEN-T), obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu autostrad i dróg ekspresowych,
- 2) płynności ruchu i przejezdności,
- 3) bezpieczeństwa.

21. Autostrady i drogi ekspresowe (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach autostrad i dróg ekspresowych należących do sieci TEN-T, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 20.

22. Drogi krajowe

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w ukła-

dzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach sieci dróg krajowych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu dróg krajowych,
- 2) płynności ruchu i przejezdności,
- 3) bezpieczeństwa.

23. Drogi regionalne, lokalne

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej Rzeczypospolitej Polskiej w układzie UE, w tym poprawę połączeń komunikacyjnych w ramach sieci dróg regionalnych i lokalnych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) dróg, obwodnic i infrastruktury technicznej oraz techniczno-informatycznej w ciągu dróg regionalnych i lokalnych,
- 2) płynności ruchu i przejezdności,
- 3) bezpieczeństwa.

24. Ścieżki rowerowe

Wydatki związane z realizacją operacji obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu ścieżek rowerowych.

25. Transport miejski

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój transportu miejskiego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu transportu zbiorowego, w tym:

- 1) infrastruktury liniowej (w tym torowiska, trakcje, pasy dla autobusów itp.),
- 2) infrastruktury punktowej (w tym przystanki, centra przesiadkowe, terminale, systemy parkingowe typu park and ride itp.),
- 3) telematyki,
- 4) taboru w transporcie miejskim.

26. Transport multimodalny

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu stworzenie systemu przewozu ładunków i osób wykorzystującego więcej niż jedną gałąź transportu poza siecią TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) centrów logistycznych i terminali transportu kombinowanego,
- 2) zaplecza technicznego i infrastruktury terminali kontenerowych oraz centrów logistycznych,
- 3) robót oraz wyposażenia w środki i zasoby związane ze świadczeniem usług transportu multimodalnego, w tym związane z systemami z zakresu telematyki (w tym systemów sygnalizacji akustycznej i akomodacyjnej, systemów dystrybucji i identyfikacji biletów, systemów nawigacji satelitarnej, systemów informacji dla podróżnych, systemów bezpieczeństwa itp.).

27. Transport multimodalny (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu stworzenie systemu przewozu ładunków i osób wykorzystującego więcej niż jedną gałąź transportu w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty i wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 26.

28. Inteligentne systemy transportu

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój inteligentnych systemów transportowych w transporcie drogowym, morskim, wodnym śródlądowym, miejskim, intermodalnym i logistyce obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) systemów zarządzania ruchem,
- 2) informacji i obsługi podróżnych,
- 3) poboru opłat,
- 4) zarządzania flotą pojazdów zarządzania kryzysowego w transporcie,
- 5) bezpieczeństwa ruchu,

- 6) logistyki,
- 7) gromadzenia i przetwarzania danych.

29. Porty lotnicze

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

- 1) poprawę jakości usług portów i transportu lotniczego ukierunkowanych na:
  - a) zwiększenie przepustowości obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
    - infrastruktury lotniskowej i lotniczych urządzeń naziemnych,
    - infrastruktury nawigacyjnej,
    - infrastruktury łączności oraz dozorowania,
  - b) poprawę stanu bezpieczeństwa obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu systemów ochrony i kontroli bezpieczeństwa:
    - portów lotniczych (infrastruktury lotniskowej i lotniczych urządzeń naziemnych),
    - osób,
    - bagażu i ładunków,
    - poczty,
- 2) rozwój sieci regionalnych portów lotniczych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
  - infrastruktury lotniskowej oraz urządzeń i pojazdów,
  - infrastruktury technicznej, operacyjnej lub towarzyszącej,
  - infrastruktury portowej,
  - systemów ochrony i kontroli bezpieczeństwa – w zakresie wskazanym w pkt 1 lit. b.

30. Porty i przystanie morskie

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości usług i stanu bezpieczeństwa portów i przystani morskich obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury portowej oraz infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich, a także autostrad morskich, w tym:

- 1) nabrzeży, falochronów, wejść do portów i przystani morskich, torów wodnych, basenów, kanałów, terminali portowych, dróg kołowych i linii kolejowych,
- 2) systemów łączności operacyjnej i śledzenia jednostek ratowniczych, systemów teleinformatycznych, monitorowania ruchu statków, oznakowania nawigacyjnego.

31. Śródlądowe drogi wodne (regionalne i lokalne)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę warunków i stanu bezpieczeństwa regionalnej i lokalnej żeglugi śródlądowej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) zabudowy regulacyjnej, kanałów żeglugowych oraz przejść żeglownych,
- 2) oznakowania nawigacyjnego,
- 3) monitorowania ruchu statków,
- 4) infrastruktury portowej.

32. Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę warunków żeglugi śródlądowej w ramach sieci TEN-T obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 31.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

IV. Energia

33. Energia elektryczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności wytwórczych, przesyłowych i dystrybucyjnych oraz dywersyfikację źródeł energii elektrycznej poza sieciami TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury wytwarzania,
- 2) infrastruktury przesyłu,
- 3) infrastruktury dystrybucji.

34. Energia elektryczna (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności wytwórczych, przesyłowych i dystrybucyjnych oraz dywersyfikację źródeł energii elektrycznej w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 33.

35. Gaz ziemny

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych, dystrybucyjnych i magazynowych gazu ziemnego (w tym skroplonego – LNG i sprężonego – CNG) poza sieciami TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury przesyłu,
- 2) infrastruktury magazynowania i odbioru,
- 3) infrastruktury dystrybucji.

36. Gaz ziemny (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych, dystrybucyjnych i magazynowych gazu ziemnego w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 35.

37. Produkty ropopochodne

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych i magazynowych ropy naftowej i produktów ropopochodnych poza siecią TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury przesyłu,
- 2) infrastruktury przeładunku, magazynowania i odbioru.

38. Produkty ropopochodne (sieci TEN-E)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę zdolności przesyłowych i magazynowych ropy naftowej i produktów ropopochodnych w ramach sieci TEN-E obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby wymienione w kategorii 37.

39. Energia odnawialna: wiatrowa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii wiatrowej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń niezbędnych do wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej.

40. Energia odnawialna: słoneczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii słonecznej obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej.

41. Energia odnawialna: biomasa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii z biomasy obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:

- 1) wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
- 2) produkcji i wytwarzania biokomponentów lub biopaliw.

42. Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermalna i pozostałe
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój i zwiększenie wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz kokosowniczy) gdzie indziej niewymienionych, obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do wytwarzania, przyłączenia do sieci i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej.
43. Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystania energii (ograniczenie strat energii oraz zanieczyszczenia środowiska naturalnego, zmniejszenie przerw w zasilaniu odbiorców, przyłączenie rozproszonych źródeł wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł nieodnawialnych) obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury i urządzeń służących do:
- 1) wytwarzania, przyłączenia, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej,
  - 2) wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu,
  - 3) termomodernizacji obiektów,
  - 4) przekształcenia istniejących systemów ogrzewania obiektów (w szczególności ograniczenie „niskiej emisji”).

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

V. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom

44. Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój gospodarki odpadami (w tym komunalnymi i przemysłowymi) przyjaznej dla środowiska oraz dostosowanej do obowiązujących przepisów obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:
- 1) systemów, infrastruktury i urządzeń służących: składowaniu, unieszkodliwianiu, utylizacji i zagospodarowaniu, odzyskiwaniu (w tym recykling), ewidencjonowaniu odpadów (w tym poużytkowych i niebezpiecznych) oraz osadów pościekowych, usuwaniu odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych,
  - 2) systemów, infrastruktury i urządzeń służących ograniczaniu ilości wytwarzanych odpadów, ograniczeniu zużycia zasobów naturalnych (w tym źródeł energii) i materiałów,
  - 3) zmian technologii służących zmniejszeniu zapotrzebowania na energię, wodę oraz surowce naturalne, zastępowaniu surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów.
45. Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój racjonalnej gospodarki i zaopatrzenia w wodę pitną obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu: systemów, infrastruktury i urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody (w tym sieci wodociągowe, gromadzenie, przechowywanie i uzdatnianie wody, regulacja ciśnienia wody, pozyskiwanie wody, ochrona ujęć i źródeł wody itp.).
46. Oczyszczanie ścieków
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ograniczenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód i gleb obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) systemów, infrastruktury i urządzeń służących do oczyszczania, gromadzenia, przesyłania i odprowadzania ścieków komunalnych i przemysłowych (w tym oczyszczalnie i podoczyszczalnie, systemy kanalizacji zbiorczych, kanalizacji deszczowych itp.),
- 2) technologii służących ograniczeniu ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami.

47. Jakość powietrza

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę jakości powietrza obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do:

- 1) zmniejszania emisji zanieczyszczeń (w tym gazowych i pyłowych),
- 2) spełnienia standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji określonych w krajowych i wspólnotowych przepisach oraz w dokumentach referencyjnych najlepszych dostępnych technik (BAT).

48. Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu upowszechnienie stosowania zintegrowanych systemów zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do:
  - a) eliminacji szkodliwych oddziaływań i uciążliwości dla środowiska oraz zapobiegania im,
  - b) optymalizacji wykorzystania zasobów (energia, woda, surowce),
  - c) eliminacji wytwarzania odpadów, ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska (tzw. inwestycje "końca rury"),
  - d) spełnienia wymogów określonych w przepisach krajowych i wspólnotowych oraz w dokumentach referencyjnych najlepszych dostępnych technik (BAT),
- 2) działań towarzyszących związanych z certyfikacją:
  - a) działań audytowych,
  - b) działań dostosowawczych,
  - c) działań związanych z ekoznakami i ekoetykietami.

49. Dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby w tym zakresie.

50. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów

Kategoria ta obejmuje obszary: przemysłowe, poprzemysłowe, powojenne oraz grunty skażone.

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rewaloryzację i rekultywację ww. obszarów obejmujące roboty z zakresu:

- 1) likwidacji składowisk, wyrobisk i hałd górniczych,
- 2) usuwania zanieczyszczeń gruntowych,
- 3) uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, neutralizacji zanieczyszczonych wód, regulacji stosunków wodnych, zabezpieczenia głównych zbiorników wód podziemnych,
- 4) rekultywacji obszarów powojennych (w tym rozminowanie).

51. Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój bioróżnorodności i ochrony przyrody obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej,
- 2) zahamowania strat różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach jej organizacji,
- 3) wzbogacania składu gatunkowego drzewostanów (w tym eliminacji monokultur),
- 4) odbudowy i przywracania drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji,

- 5) opracowania planów ochrony i planów zadań dla obszarów chronionych,
- 6) zwiększania świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
- 7) prowadzenia monitoringu zasobów przyrodniczych,
- 8) wykonywania oznaczeń informujących o nazwie form ochrony przyrody oraz o zakazach obowiązujących na tych obszarach,
- 9) tworzenia przyrodniczych baz danych.

52. Promowanie czystego transportu miejskiego

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zwiększenie udziału ekologicznego transportu publicznego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby o wysokich normach ekologicznych z zakresu:

- 1) infrastruktury sieci transportu kołowego, szynowego i trolejbusowego oraz infrastruktury towarzyszącej,
- 2) systemów przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych oraz towarzyszącej infrastruktury obsługi pasażerów,
- 3) taboru autobusowego, szynowego i trolejbusowego (w tym dostosowanego do przewozów osób o ograniczonej mobilności),
- 4) telematyki.

53. Zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami)

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych i technologicznych obejmujące:

- 1) opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi (w tym opracowanie planów i map zagrożenia powodziowego, planów gospodarowania wodami, planów zagospodarowania przestrzennego obszarów lądowych i morskich),
- 2) przedsięwzięcia na rzecz ratowania i ochrony brzegów (w tym zapobieganie zanikowi plaż i stabilizacja linii brzegowej, zabezpieczenie osuwisk, prace z zakresu monitoringu strefy brzegowej itp.),
- 3) retencjonowanie wody i zapewnienie bezpiecznego przejścia wód powodziowych i lodów,
- 4) przeciwdziałanie poważnym awariom oraz poprawę stanu bezpieczeństwa technicznego istniejących urządzeń wodnych itp.

54. Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę środowiska i zapobieganie zagrożeniom gdzie indziej niewymienione.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

VI. Turystyka

55. Promowanie walorów przyrodniczych

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu promowanie walorów przyrodniczych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z ochroną, rewitalizacją, udostępnianiem obszarów chronionych (w tym parków narodowych, parków krajobrazowych, obszarów NATURA 2000).

56. Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę i waloryzację dziedzictwa przyrodniczego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury towarzyszącej turystyce kwalifikowanej.
57. Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój sektora usług turystycznych obejmujące:
- 1) roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu infrastruktury:
    - a) turystyki rekreacyjnej, aktywnej, specjalistycznej, agroturystyki, ekoturystyki, turystyki wypoczynkowo-uzdrowskiej, miejskiej, kulturowej, biznesowej,
    - b) zagospodarowania obiektów turystycznych,
  - 2) wyposażenie w środki i zasoby z zakresu usług:
    - a) jednolitych systemów rezerwacji i informacji turystycznej,
    - b) systemów identyfikacji wizualnej i promocji turystycznej,
  - 3) kampanie promujące produkt turystyczny.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

VII. Kultura

58. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu ochronę i zachowanie dziedzictwa i dóbr kultury obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby ściśle związane z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków i zespołami tych obiektów (w tym z prowadzeniem działalności kulturalnej):
- 1) zabytkami nieruchomymi,
  - 2) zabytkami ruchomymi (w tym z konserwacją i digitalizacją zbiorów, zabezpieczeniem przed nielegalnym wywozem, kradzieżą lub zniszczeniem itp.).
59. Rozwój infrastruktury kultury
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury kultury obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby ściśle związane z prowadzeniem działalności kulturalnej, w tym w zakresie:
- 1) instytucji kultury, ośrodków kultury, punktów informacyjnych w zakresie kultury itp.,
  - 2) wirtualnych muzeów, galerii, fonotek, filmotek, cyfrowych bibliotek, czytelni itp.
60. Inne wsparcie dla poprawy usług w zakresie kultury
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój sektora usług w zakresie kultury obejmujące wyposażenie w środki i zasoby, w tym:
- 1) tworzenie kompleksowych systemów informacji w zakresie kultury,
  - 2) przedsięwzięcia na rzecz promocji w zakresie kultury.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

VIII. Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich

61. Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację zintegrowanych projektów z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich obejmujące roboty, wyposażenie w środki i zasoby, zagospodarowanie terenów pod nowe inwestycje oraz zagospodarowanie obiektów:

- 1) pełniących funkcje lub którym zostaną nadane funkcje: społeczne, kulturalne, edukacyjne, turystyczne i agroturystyczne, sportowe, gospodarcze,
- 2) zabytkowych (w tym pomników historii),
- 3) charakterystycznych dla tradycji budownictwa regionu.

Kategoria oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

IX. Zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców

62. Rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

- 1) rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach,
- 2) realizację szkoleń i usług na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian,
- 3) promowanie przedsiębiorczości i innowacji.

63. Opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu opracowywanie i upowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych form organizacji pracy.

64. Rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia oraz zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:

- 1) rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw,
- 2) rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje oraz przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

X. Poprawa dostępu do zatrudnienia i jego trwałości

65. Modernizacja i wzmocnienie instytucji rynku pracy
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu modernizację i wzmocnienie instytucji rynku pracy.
66. Wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy.
67. Działania na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego.
68. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej.
69. Działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie:
1) zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy,
2) lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym,
3) większego dostępu do usług opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi.
70. Działania na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

XI. Poprawa integracji społecznej osób w niekorzystnej sytuacji życiowej

71. Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy
Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu:
1) tworzenie ścieżek integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu,
2) zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej,
3) promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy.

Kategoria oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

XII. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

72. Opracowywanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia w celu zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenia stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy oraz systematycznego podnoszenia kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy
- Wydatki związane z realizacją działań mających na celu opracowywanie, inicjowanie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia w perspektywie:
- 1) zwiększenia zdolności do zatrudnienia,
  - 2) zwiększenia stopnia dostosowania systemu kształcenia i szkolenia (w tym zawodowego) do potrzeb rynku pracy,
  - 3) systematycznego podnoszenia i aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty (w tym systemów szkolenia) w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy.
73. Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnej rezygnacji z dalszej nauki w szkole, minimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprawy jakości i dostępu do kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym oraz kształcenia i szkoleń na poziomie wyższym
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu realizację działań na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez:
- 1) przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji,
  - 2) minimalizowanie dyskryminacji ze względu na płeć,
  - 3) poprawę jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie podstawowym, zawodowym i wyższym.
74. Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami
- Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez:
- 1) doskonalenie kompetencji pracowników (w tym naukowo-badawczych), a zwłaszcza szkolenia, studia podyplomowe, międzynarodowe i krajowe studia doktoranckie, w szczególności na kierunkach nauk ścisłych i technicznych,
  - 2) współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji main-streaming.

XIII. Inwestycje w infrastrukturę społeczną

75. Infrastruktura edukacji

Wydatki związane z realizacją działań mających na celu rozwój infrastruktury edukacyjnej i oświaty obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z działaniami dydaktycznymi, wychowawczymi i kulturalnymi prowadzonymi na wszystkich poziomach i we wszystkich profilach kształcenia.

76. Infrastruktura ochrony zdrowia

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, a zwłaszcza poprawę jakości wykonywanych usług medycznych, zwiększenie dostępności do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, obniżenie poziomu śmiertelności i skutków powikłań powstających w wyniku wypadków i innych stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) infrastruktury ochrony zdrowia oraz ratownictwa medycznego,

- 2) sprzętu medycznego,
- 3) środków transportu sanitarnego,
- 4) systemów powiadamiania ratunkowego.

77. Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu poprawę stanu infrastruktury i jakości usług oraz zwiększenie dostępności ośrodków opiekuńczo-wychowawczych obejmujące roboty oraz wyposażenie w niezbędne środki i zasoby.

78. Infrastruktura mieszkalnictwa

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury mieszkalnictwa w zakresie renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) renowacji głównych elementów konstrukcji oraz instalacji technicznych budynku,
- 2) efektywności energetycznej budynku,
- 3) przygotowania do użytkowania socjalnych budynków mieszkalnych (w tym renowację i adaptację budynków istniejących).

79. Pozostała infrastruktura społeczna

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu rozwój infrastruktury społecznej gdzie indziej niewymienione.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) zagospodarowaniem otoczenia przyległego,
- (c) realizacją projektów pilotażowych,
- (d) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

XIV. Stymulowanie reform w zakresie zatrudnienia oraz integracji społecznej

80. Promowanie partnerstw, porozumień i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu promowanie partnerstw, porozumień i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy zainteresowanych podmiotów.

Kategoria oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

XV. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

81. Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu wdrożenie rozwiązań (mechanizmów) na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów.

Kategoria oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

XVI. Rekompensata za podniesione koszty rozwoju regionów peryferyjnych

- 82. Rekompensata podniesionych kosztów związanych z utrudnionym dostępem oraz rozproszeniem terytorialnym
- 83. Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów wynikających z wielkości rynku
- 84. Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów związanych z warunkami klimatycznymi i ukształtowaniem terenu

XVII. Pomoc techniczna

- 85. Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie sprawnego przebiegu i ciągłości procesów związanych z programowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, zamknięciem pomocy, audytem, kontrolą i oceną w odniesieniu do Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO), Podstaw Wsparcia Wspólnoty (PWW) oraz programów operacyjnych (PO) krajowych i regionalnych obejmujące m.in.:

- 1) zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, stałe podnoszenie ich jakości oraz budowanie zdolności administracyjnej jednostek uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu NSRO, PWW i PO,
- 2) zapewnienie środków i narzędzi dla sprawnego procesu zarządzania i wdrażania NSRO, PWW i PO,
- 3) zapewnienie pomieszczeń służących podmiotom zaangażowanym w zarządzanie i wdrażanie NSRO, PWW i PO,
- 4) wyposażenie biurowe, komputerowe, informatyczne, audiowizualne i urządzenia telekomunikacyjne,
- 5) wsparcie w zakresie budowy, rozwoju i utrzymania systemów informatycznych,
- 6) prowadzenie badań, opracowywanie ekspertyz, analiz i studiów,
- 7) wsparcie dla procesu zamknięcia pomocy wdrażanej w ramach PWW,
- 8) projekty związane z zapewnieniem ciągłości programowania.

- 86. Ocena, badania, ekspertyzy, informacja i komunikacja

Wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie sprawnych systemów oceny (ewaluacji), informacji i komunikacji w związku z realizacją NSRO, PWW i PO oraz z zapewnieniem ciągłości programowania obejmujące wyposażenie w środki i zasoby z zakresu:

- 1) niezbędnych badań, ekspertyz, analiz, studiów, ocen,
- 2) działań informacyjno-promocyjnych.

Każda z kategorii oprócz właściwych tematycznie wydatków wymienionych powyżej obejmuje, stosownie do zakresu operacji, wydatki związane z:

- (a) przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia operacji,
- (b) realizacją projektów pilotażowych,
- (c) przeprowadzeniem standardowych działań informacyjno-promocyjnych oraz operacji mainstreaming.

Objaśnienia zastosowanych pojęć

Dokumentacja związana z operacją	Dokumenty planistyczne wspierające przygotowanie i realizację operacji, takie jak: projekt budowlany, studium wykonalności, dokumentacja techniczna, dokumentacja ekonomiczna, ocena oddziaływania na środowisko, analiza kosztów i korzyści, analizy ekonomiczne, kosztorysy, zaświadczenia, pozwolenia itp.
Operacja	Projekt lub grupa projektów pozwalających na realizację celów określonych dla danej kategorii. W przypadku realizacji projektów współfinansowanych środkami UE – pojęciu „operacja” nadaje się definicję zgodną z art. 2 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ¹⁾ .
Operacje mainstreaming	Projekty informacyjno-promocyjne (w tym kampanie edukacyjne, prewencyjne, wzmacniania świadomości społecznej, wymiana doświadczeń, współpraca sieciowa) mające na celu upowszechnienie rozwiązań wygenerowanych w ramach najlepszych i innowacyjnych projektów.
Projekt pilotażowy	Projekt mający na celu rozpoznanie podstawowych barier wdrożeniowych oraz zebranie know-how niezbędnego do realizacji przyszłych projektów w tej samej lub pokrewnej dziedzinie.
Roboty	<ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja, termomodernizacja, adaptacja, remont, odnawianie (w tym prace konserwatorskie i restauratorskie) lub konserwacja (w tym badania konserwatorskie i archeologiczne), – rozbiórka obiektów zdewastowanych, jeżeli ich odnowienie i dalsze użytkowanie nie jest możliwe, – rozbiórka lub przeniesienie wraz z infrastrukturą obiektów uniemożliwiających osiągnięcie celów operacji.
Trójkąt (biegun) innowacji	Sieć współpracy, w której głównymi podmiotami są: <ul style="list-style-type: none"> – przedsiębiorstwa, w tym małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), – placówki szkolnictwa pomaturalnego i wyższego, – ośrodki badawcze i podmioty naukowo-technologiczne itp., – władze regionalne – w określonych przypadkach.
Wyposażenie w środki, zasoby	Zakup i dostawa towarów, usług niezbędnych do pełnienia funkcji i prowadzenia działalności bezpośrednio związanych z operacją lub do osiągnięcia celów operacji. Przykład: towary: <ul style="list-style-type: none"> – sprzęt teleinformatyczny i multimedialny wraz z oprogramowaniem, – maszyny, urządzenia, aparatura, inny sprzęt itp., – środki transportu, – grunty itp.; usługi: <ul style="list-style-type: none"> – doradztwo (badania rynków, poszukiwanie rynków zbytu, ekspertyzy, studium wykonalności, coaching, kojarzenie partnerów itp.), – wartości niematerialne i prawne (prawa własności intelektualnej i przemysłowej, takie jak: patenty, certyfikacja), – szkolenia, seminaria, konferencje, – administrowanie infrastrukturą (serwis, prowadzenie baz danych itp.), – dostęp do Internetu itp.
Zagospodarowanie otoczenia przyległego	Racjonalne zagospodarowanie przestrzeni pozwalające na pełnienie funkcji i prowadzenie działalności bezpośrednio związanych z operacją lub z osiągnięciem celu operacji. Przykład: roboty oraz dostawa towarów lub usług związanych z następującymi obiektami: <ul style="list-style-type: none"> – place, tereny zielone, parki i inne miejsca wypoczynku i rekreacji, – drogi ruchu pieszego, dojazdowe drogi ruchu kołowego, parkingi, – oświetlenie zewnętrzne itp.

¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 25, z późn. zm).